

ŁUKASZ TRZECIAK

 <https://orcid.org/0000-0003-1999-5004>

UNIwersytet Pomorski w SŁUPSKU

(PROTO)NAZWISKA POLSKICH ORMIAN NA PODSTAWIE
RZYMSKOKATOLICKICH KSIĄG METRYKALNYCH
Z KRESÓW POŁUDNIOWO-WSCHODNICH (XVII-XIX WIEK)
WYBRANE ZAGADNIENIA

Abstrakt: W artykule wykorzystano ekscerpty z rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych z parafii w Brzeżanach, Kołomyi, Obertynie i Żółkwi, będące istotnym źródłem dla badań antroponimicznych polskich Ormian. Zdefiniowane zostały kryteria włączania zebranych antroponimów do opracowania, poza bezspornymi przypadkami, gdy we wpisie zaznaczano etniczność danej osoby, uwzględniono także inne kryteria ormiańskości: konfesyjne (adnotacje o obrządku ormiańskim) i antroponimiczne (postać imienia lub nazwiska używanego przez Ormian). W słowniku zawarto 66 (proto)nazwisk ujętych w 60 hasłach.

Słowa kluczowe: polscy Ormianie, antroponimia, nazwiska, księgi metrykalne, parafie rzymskokatolickie, Kresy Południowo-Wschodnie

W opracowaniach poświęconych historycznemu nazewnictwu osobowemu polskich Ormian¹ wykorzystywano materiał onimiczny pochodzący

¹ J. Hanusz, *O nazwiskach Ormian polskich*, „Muzeum”, 10, 1886, s. 565-573; M. Buczyński, *Patronimika ormiańska w XVII-wiecznym Zamościu*, w: *Wpływy obce w nazewnictwie Polski*, red. M. Kamińska, Łódź 1993, s. 23-30; A. Pisowicz, *Nazwy osobowe Ormian. Próba objaśnienia*, w: *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 7, *Suplement. Rozwiązanie licznych zagadek staropolskiej antroponimii*, red. A. Cieślikowa, Kraków 2002, s. 31-41; Ł. Trzeciak, *Słowiańskie (proto)nazwiska Ormian lwowskich z XVI-XVII wieku*, „Słowo. Studia językoznawcze”, 13, 2022, s. 78-98.

z różnorodnych źródeł, dotąd jednak pomijano księgi metrykalne (zarówno ormiańsko-, jak i rzymskokatolickie)². Spośród ormiańskich ksiąg parafialnych (przechowywanych obecnie w archiwach polskich i zagranicznych³) przedmiotem zainteresowania badaczy były dotychczas między innymi metryki ze Lwowa⁴, Złoczowa⁵, Stanisławowa⁶, z Kut⁷ oraz Zamościa⁸; naukowej analizie poddano również rzymskokatolickie księgi metrykalne z Horodenki⁹.

² O metrykach kościelnych zob. J. Kurpas, *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2 (1-2), 1961, s. 5-42; R. R. Kufel, *Kancelaria, registratura i archiwum parafialne na ziemiach polskich od XII do początku XXI wieku*, Zielona Góra 2005; T. Moskał, *Historia ksiąg metrykalnych Kościoła katolickiego na ziemiach polskich*, „Archiwariusz. Biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu”, 1, 2005, s. 55-83; R. Kotecki, *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Nasza Przeszłość”, 112, 2009, s. 135-179. O znaczeniu metryk dla badań naukowych zob. K. Dobrowolski, *Znaczenie metryk kościelnych dla badań naukowych*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”, 5, 1920, s. 90-110; B. Kumor, *Jakim celom służyły księgi parafialne*, „Przeszłość Demograficzna Polski”, 7, 1975, s. 299-304; T. M. Florczak, *Księgi metrykalne jako źródło historyczne na przykładzie parafii skalmierzyckiej*, „Archiwariusz. Biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu”, 1, 2005, s. 105-131; C. Kukło, *Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej*, Warszawa 2009, s. 91-96, 99-102, 156-197; R. Jop, *Metryki parafialne wyznania rzymskokatolickiego – stan wiedzy i potrzeby badawcze*, w: *Belliculum diplomaticum IV Thorunense. Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań*, red. W. Chorążyczewski, J. Tandecki, Toruń 2011, s. 143-157. Więcej o księgach metrykalnych jako źródle istotnym dla badań antroponomastycznych zob. A. Kulupa, *Księgi metrykalne i ich przydatność do badań nad historyczną antroponimią Poznania (na przykładzie najstarszej księgi kolegiaty św. Marii Magdaleny)*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, 14 (34), 2007, s. 131-140; M. Kresa, *Księgi metrykalne i program EXCEL jako źródło i narzędzie badań antroponimicznych*, w: *Badania historyczno-językowe. Stan, metodologia, perspektywy*, red. B. Dunaj, M. Rak, Kraków 2011, s. 399-411.

³ H. Kopczyńska-Kłós, *Projekty genealogiczne Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich*, „Lehahayer”, 5, 2018, s. 298-302.

⁴ *Metryka katedry ormiańskiej we Lwowie za lata 1635-1732*, wyd. K. Stopka (część kipczacka), M. Ł. Majewski (część polska i łacińska), Kraków 2020, *Pomniki dziejowe Ormian polskich*, 3.

⁵ D. Lewandowska, *Księga metrykalna parafii ormiańskiej w Złoczowie (1685-1787) jako przyczynek do dziejów Ormian w Polsce*, „Miscellanea Historico-Archivistica”, 15-16, 2008-2009, s. 145-152.

⁶ P. Mnacakanian, *Księga zgonów parafii ormiańskokatolickiej w Stanisławowie 1715-1739*, „Lehahayer”, 1, 2010, s. 123-133; T. E. Саргсян, «Книга усопших за 1715-1739 годы» – новый источник по истории армян Станислава, w: *Актуальні питання вірменознавства*, 3-4, red. Д. А. Давтян, Л. В. Баженов, Вінниця 2016, s. 80-118.

⁷ F. Wasyl, *Nieznana metryka zaślubionych ormiańskokatolickiej parafii w Kutach z lat 1868-1882. Uwagi źródłoznawcze i edycja*, „Lehahayer”, 4, 2017, s. 149-233.

⁸ M. Ł. Majewski, *Metryka parafii ormiańskiej w Zamościu z lat 1694-1776*, „Lehahayer”, 9, 2022, s. 7-68.

⁹ F. Wasyl, *Ormianie w Horodence na przełomie XVIII i XIX wieku w świetle ormiańskokatolickich konskrypcji wiernych i rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych (chrztów i ślubów)*, „Lehahayer”, 1, 2010, s. 135-146.

W niniejszym artykule wykorzystuję ekscerpty z rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych z wybranych parafii Kresów Południowo-Wschodnich, zwracając uwagę na ich przydatność do badań nad antroponimią polskich Ormian. Wybór zawarłam do czterech parafii rzymskokatolickich z archidiecezji lwowskiej – Brzeżan, Kołomyi, Obertyna i Żółkwi, których metryki są przechowywane w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Z Brzeżan (skrót: B) wybrano księgę metrykalną chrztów dla całej parafii (wpisy z lat 1688-1773); z Kołomyi – księgę metrykalną urodzeń (1865-1906, skrót: Ku) i zgonów (1866-1902, skrót: Kz) rejestrowanych w parafii¹⁰ (wpisy z lat 1865-1906); z Obertyna¹¹ (skrót: O) – księgę metrykalną chrztów dla całej parafii (wpisy z lat 1762-1785, w tym z 1762-1777 wpisy wspólne, następnie dla Obertyna 1776-1785); z Żółkwi (skrót: Ż1, Ż2, Ż3) – trzy księgi metrykalne chrztów dla całej parafii (wpisy z lat 1632-1674, 1694-1725, 1761-1777 i 1780).

Poza bezspornymi przypadkami, gdy we wpisie zaznaczano etniczność danej osoby, uwzględniono także inne kryteria ormiańskości: konfesyjne (adnotacje o obrządku ormiańskim) i antroponimiczne (postać imienia lub nazwiska używanego przez Ormian). Oto przykładowe zapisy źródłowe, w których na ormiańskość wskazuje któryś z tych wyznaczników lub ich kombinacja.

Wylącznie etnonim

XVII wiek

Mężczyźni: *Lazarus Armenus Makowicz* (B – 11 października 1689); *Lucam Filium Muratis Armeni et Annae* (B – 29 czerwca 1690); *Honestus Alexander Ormianin* (B – 29 czerwca 1690).

XVIII wiek

Mężczyźni: *Jacobus Łukaszewicz* [...] *Armeni de Brzezany* (B – 17 marca 1757); *Gregorius Marczyński armenus* (O – 11 lutego 1762).

Kobiety: *Catharina Jakobuwna Armena Virgo* (B – 12 października 1749); *Famata Rosalia Alexandrowa Armena* [...] *de Brzezany* (B – 28 lutego 1757).

Formy pluralne: *Christophorum Filium Spectabilis Joannis Wołoszyn et Helena. C. L. nationis Armenae* (B – 14 września 1709); *Theressam Filiam Fam.*

¹⁰ Księga wpisów osób obcych, czyli Liber extraneorum, „do której wpisywano osoby spoza parafii, które urodziły się lub zmarły na terenie parafii Kołomyja–miasto, także obrządku ormiańskiego i greckokatolickiego”, za: Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej, 1604-1945. Inwentarz zespołu PL, 1 301, Archiwa Państwowe. Archiwum Główne Akt Dawnych, [on-line:] <http://www.agad.gov.pl/inwentarze/KLwo301new.xml> (dostęp: 31 grudnia 2022).

¹¹ „Parafia Obertyn w 1756 r. [właściwie: 1785] została wyłączona z archidiecezji lwowskiej obrządku ormiańskiego i włączona do arch[idiecezji] lwow[skiej] obrządku łacińskiego”, za: ibidem.

Nicolai krzysztofowicz, et Mariannae [...] nationis Armenae (B – 19 września 1709).

Wyłącznie konfesja (obrządek)

XVIII wiek

Mężczyźni: *Adm. Rndus Dnus Nicolaus Brodzki Praepositus Armenor.* (B – 18 października 1702); *Deodatus Horbas, Praep.tus Armenorum* (B – 27 lutego 1755); *Hon. D Samuel Mikołajewicz [...] ritus armeni de Brzezany* (B – 31 marca 1759); *Fam. Joannes Czaban ritus armeni [...] de Brzezany* (B – 14 września 1767); *Hon. Lazarus Muratowicz, ritus armeni [...] de Brzezany* (B – 1 września 1773); *Adm. Rndm. Jacobum Lazarowicz Praepositum Obertynen. Ritus Armenorum* (O – 23 października 1775).

Kobiety: *Hon. Anna Isakowa [...] ritus armeni de Brzezany* (B – 19 grudnia 1762); *Hon. Anna kosińska, ritus armeni [...] de Brzezany* (B – 7 grudnia 1764); *Marianna Gurykiewiczowa Vidua [...] ritus armeni [...] de Brzezany* (B – 13 marca 1765); *Hon. Marianna kopaczowa [...] ritus armeni de Brzezany* (B – 13 czerwca 1766).

Formy pluralne: *Mariannam Filiam Joannis Bogdanowicz et Annae [...] ritus Armeni* (B – 11 września 1707).

Wyłącznie antroponim(y)

XVIII wiek

Mężczyźni: *Vartanus Kreczonowicz* (B – 26 marca 1713); *Joseph heywas* (Ż2 – 1 marca 1715); *Antonius Haywasowicz [...] de Brzezany* (B – 19 grudnia 1723); *Michael Tonowakowicz [...] de Brzezany* (B – 23 lutego 1724); *Valerianus Wartan* (B – 26 lutego 1754); *R Dnus Casimirus Piramowicz Religiosus Ordinis S. Dominici* (Ż3 – 14 lutego 1771); *Nicolaus amirowicz* (O – 12 marca 1784).

Kobiety: *Anna Denawokowiczka de Brzezany* (B – 12 października 1749); *Anna Wartanowna de Brzezany* (B – 22 grudnia 1749); *Ripsima Manukowa* (B – 31 sierpnia 1750); *Ripsima Azbeiwiczowa* (B – 2 kwietnia 1754); *Ripsima Azbeiowa [...] de Brzezany* (B – 1 lutego 1755); *Justina amirowiczowna* (O – 6 maja 1784).

Formy pluralne: *Nicolaum Joannis et Reginae Karepetowicz z Przeworska* (Ż2 – 9 grudnia 1716).

XIX wiek

Mężczyźni: *Dnus Gregorius Zadurowicz haeres bonorum* (Ku – 4 lipca 1867).

Etonim i antroponim

XVII wiek

Mężczyźni: *Nobilis Armenus koren* (Ż1 – 29 lub 30 czerwca 1674).

XVIII wiek

Mężczyźni: *Hon. Stephanus Zadygiewicz Armenus* [...] *de Brzezany* (B – 5 października 1763).

Kobiety: *Honesta Ripsima Mikołaiewiczowa Armena* [...] *de Brzezany* (B – 3 stycznia 1757); *Fam. Catharina Hamburowa Armeni de Brzezany* (B – 17 marca 1757); *Anna Bedrasowna Armena* [...] *de Brzez.* (B – 20 września 1757); *Marianna Sahakowa armena* [...] *de Brzezany* (B – 1 kwietnia 1770); *Margarita Satykiewiczowa armena* [...] *de Brzezany* (B – 9 czerwca 1772).

Formy pluralne: *Valerianum Filium Gregorii Wartanowicz et Sophiae* [...] *Infans et Parentes nationis Armenae* (B – 12 września 1709).

Konfesja i antroponim

XVIII wiek

Mężczyźni: *Hon. Lucas Donikiewicz* [...] *ritus armeni* [...] *de Brzezany* (B – 13 marca 1765); *Hon. Isaac Ochanowicz* [...] *ritus armeni de Brzezany* (B – 13 czerwca 1766).

Kobiety: *Justina kalustowa* [...] *ritus armeni de Brzezany* (B – 31 marca 1759).

W badanym materiale odnotowano potwierdzenia ormiańskości:

- obojga rodziców naturalnych (w tym nazwisko babki ojczystej), na przykład: *ritus armeni* – *Clementina Zaduwowicz, Gregorii et Mariae, natae Torosiewicz* (Kz – 11 października 1866); *Dnus Erasmus Marmorosz fs. Theodori et Mariae natae Zaduwowicz (Kutty)* (Ku – 4 stycznia 1881); *Casimirus Antonius*, ojciec: *Antonius Kosiński filius Isaaci et Mariae Stefanowicz*, matka: *Maria filia Michaelis Bohusiewicz¹² et Franciscae Osadca (Kuty)* (Ku – 2 lutego 1892); *Caietana Osadca, vidua post p. d. Michaellem, proprietarium bonorum Borszczów ad Zabłotów – filia Jacobi Osadca et Mariae Romaszkan (Kuty)* (Kz – 28 grudnia 1893);
- wstępnych w linii prostej (obojga rodziców i czworga dziadków): *Josephus Calixtus – cathol. ritus armeni – Nobilis Josephus de Hasso Agopsowicz filius Gregorii et Mariae natae Zeregiewicz; Antonina Sabina* [...] *filia Joannis Zaduwowicz et Salomeae de domo Zaduwowicz*; a nawet rodziców chrzestnych: *Bogdan Zaduwowicz właściciel Orelca; Antonina Agopsowiczowa Zona Antoniego Agopsowicza (Kuty)* (Ku – 21 października 1878).

Pochodzenie ormiańskie mogło być poświadczane:

- wyłącznie w linii męskiej (również nazwisko babki ojczystej; z odnotowaniem obrządku ormiańskiego), na przykład: *Gasparum Filium Zerici Axentowicz et Hałunka¹³* (B – 3 października 1707); *Romanus fil. leg. Ioannis Torosiewicz*

¹² Ojciec chrzestny: *Petrus Bohusiewicz propriet. bonor.*

¹³ Niewykłuczony ormiański rodowód ojca chrzestnego: *Jacobus Izaakowicz.*

et Anastasiae Wasylko (In Peczeniżyn mortuus in Sopów sepultus in Kiejdańce natus) (Kz – 22 grudnia 1876); *Valerianus Albertus*, ojciec: *Dnus Erasmus Maramorosz, Theodori et Mariae Zadurawicz, filius*, matka: *Ottilia Leibschang de Scharthenburg, Antonii et Mariae Lichtenauer, filia* (Ku – 18 stycznia 1866); *Joannes Szymonowicz [...] filius Cajetani et Sachariae Brzezniska oriundus e Sambor (Kuty)* (Kz – 7 maja 1883); *Fridericus Antonius*, ojciec: *Cajetanus Wirski fil. Gregorii et Theclae Janowicz*, matka: *Marcela Hlawaty fil. Friderici et Annae Buba* (Ku – 20 lutego 1884); *Helena Maria*, ojciec: *Marianus Caietanus [...] Mitkiewicz, filius Ioannis et Annae Stefanowicz*, matka: *Anna filia Ioannis Hawrysz et Mariae Zwarycz (Kuty)* (Ku – 17 lipca 1896); *Helena f. N. Manugiewicz* (Ku – 17 listopada 1896);

- tylko w linii żeńskiej (także nazwisko dziadka macierzystego i/lub babki macierzystej; odnotowanie rytu ormiańskiego), na przykład: *Rosalia*, ojciec: *Carolus Nyitray, Josephi et Susannae Maróthy filius*, matka: *Anna Maria Krzysztofowicz Christophori et Angellae Janowicz, filia* (Ku – 19 czerwca 1866); *Antonina*, ojciec: *Michael Górec (famulus)*, matka: *Ripsima Gregorowicz, Nicolai et Mariae Janowicz, filia* (Ku – 11 czerwca 1872); *Dns Anselmus Kluczyński fil. Alexandri et Annae Torosiewicz* (Ku – 31 maja 1879); *Antonina*, ojciec: *Joannes Wróblewski, filius Stanislai et Helenae Wesołowska*, matka: *Maria Kajtanowicz filia Jacobi et Catharinae Łukasiewicz (Kuty)* (Ku – 8 czerwca 1881); *Cajetanus Rozański [...] filius Samueli et Theclae Abgarowicz oriundus e Sniatyn (Kuty)* (Kz – 24 grudnia 1882); *Helena Vanda*, ojciec: *Dnus Franciscus Xaverius Sheybal, filius Josephi et Theresiae Piasecka, rit. lat.*, matka: *Guilielmina Skibińska, filia Stanislai et Gertrudis natae Abrahamowicz, rit. arm. cath. (Kuty)* (Ku – 29 czerwca 1884); *Wilczyński Michael, f. Josephi Clarae Zadorowicz* (Ku – 7 października 1889); *Maria Magdal. Miecislava*, ojciec: *Dr Bronislaus Ossoliński, fil. Vincentii et Augustae Rotter*, matka: *Anna filia Michaelis Zerygiewicz et Cajetanae Teodorowicz (Lwów)* (Ku – 22 lipca 1899); *Orłowski Josephus, f. Francisci et Annae Zadurawicz (Kamionka Mała)* (Ku – 3 kwietnia 1890); *Stanislaus Cajetanus*, rodzice: *Stephanus Romanowicz mercator filius Bogdani Theodori [...] et Mariae Kopacz (Kołomya)* (Ku – 30 listopada 1890); *Maria Catharina*, ojciec: *Ladilaus Krzyształowski fil. Antonii et Philippinae Schulz*, matka: *Amalia Proskurnicka filia Antonii et Philomenae Zacharyasiewicz* (Ku – 30 grudnia 1899).

Poświadczone w materiale nazwiska polskich Ormian (lub antropimiony, które mogły być przez nich używane) umieszczam w słowniku, którego artykuły hasłowe zostały ułożone w porządku alfabetycznym i składają się z następujących części:

1. wyrazu hasłowego – hasłem jest wyróżnione wytłuszczeniem nazwisko podane w mianowniku liczby pojedynczej (ewentualne warianty podaję po przecinku), hasło ma postać męską – jeśli forma żeńska nazwiska jest jedyną w zapisie źródłowym, rekonstruuje formę męską, wyróżniając ją znakiem *;

2. po haśle, w nawiasie, zamieszczam analizę historycznojęzykową (proto)nazwisk, wskazując, czy były one notowane w źródłach historycznych (SSNO, AntrP – podaję tom, w którym notowana jest dana nazwa własna i datę notowania lub zaznaczam brak poświadczenia, oraz HOrm) i współczesnych (by wykazać, czy nazwisko przetrwało do współczesności, czy wymarło¹⁴; po poświadczeniu nazwiska w SNW podaję liczbę jego nosicieli¹⁵);

¹⁴ Skróty:

- A – Հ. Աճարյան [H. Adżarian], Հայոց սննդամթերքի բառարան [Słownik imion ormiańskich], Երևան [Erywań] 1942;
 AntrP – *Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku*, 1-4, red. A. Cieślíkowa, Kraków 2007-2016;
 CR – N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic romînesc*, [București] 1963;
 GK – А. Н. Гаркавец, *Кыпчакское письменное наследие*, 3, *Кыпчакский словарь. По армянописьменным памятникам XVI-XVII веков*, Алматы 2010;
 HAB – Տ. Ավետիսյան [T. Awetisjan], Հայոց սոցիալմթերքի բառարան [Słownik nazwisk ormiańskich], Երևան [Erywań] 2010;
 HOrm – J. Hanusz, *O nazwiskach Ormian polskich*, „Muzeum”, 10, 1886, s. 565-573;
 Hrin – Б. Гринченко, *Словарь української мови*, [1-2], Берлін 1924;
 NAP – A. Cieślíkowa, J. Szymowa, K. Rymut, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 1, *Odapelatywne nazwy osobowe*, Kraków 2000;
 NCh – M. Malec, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 2, *Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*, Kraków 1995;
 NEtn – E. Supranowicz, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 4, *Nazwy osobowe pochodzące od etników*, Kraków 1997;
 NOrm – A. Pisowicz, *Nazwy osobowe Ormian. Próba objaśnienia*, w: *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 7, *Suplement. Rozwiązanie licznych zagadek staropolskiej antroponimii*, red. A. Cieślíkowa, Kraków 2002, s. 31-41;
 R – K. Rymut, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, 1-2, Kraków 1999-2001;
 SG – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, 1-15, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880-1902;
 SNW – K. Rymut, *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, 1-10, Kraków 1992-1994;
 SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*, 1-7, red. W. Taszycki, M. Malec, Wrocław 1965-1987;
 SW – *Słownik języka polskiego*, 1-8, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, Warszawa 1900-1927;
 TONP – Ł. Trzeciak, *Współczesne polskie nazwiska patronimiczne (z sufiksami -icz, -owicz/-ewicz) pochodzenia ormiańskiego*, „Roczniki Humanistyczne”, 69 (6), 2021, s. 155-170;
 TS – M. Kozłowska, *Słownik turecko-polski / Türkçe-Lehçe sözlük*, Warszawa 2009;
 TSR – *Турецко-русский словарь / Türkçe-Rusça sözlük*, red. Э. М.-Э. Мустафаев, Л. Н. Старостов, Москва 1977.

¹⁵ Kazimierz Rymut zaznacza, że „w banku danych PESEL występują nazwiska z określeniem częstotliwości 0. Do tej grupy zaliczono osoby, o których w banku nie ma bliższych

3. podając objaśnienia etymologiczno-motywacyjne, stosując zapis z dwukropkiem (z pojęciem motywacji wiąże się analiza onimu, z etymologią zaś – analiza apelatywu; połączenie obu narzędzi umożliwia analizę nazwy własnej uzupełnioną o objaśnienia etymologiczne), a jeśli wskazany onim można wywodzić od innej nazwy własnej lub apelatywu, umieszczam informacje po znaku pochodności < (źródło – słownik lub opracowanie – wskazując w nawiasie);
4. artykuł hasłowy kończę kropką.

Analizowane (proto)nazwiska mogą pochodzić od apelatywów (= ap.) lub innych nazw (= n.) własnych, to jest nazw: etnicznych (= n. etn.); geograficznych – miejscowych (= n.m.) i choronimów; nazw mieszkańców; osobowych (= n.os.), w tym imion (= im.); heortonimów. W przypadku derywacji afiksальной uwzględniam sufiks (= suf.). Zaznaczam genezę antroponimów: arabską (= ar.); grecką (= gr.); kipczacką (= kipcz.); łacińską (= łac.); ormiańską (= orm.) – w tym staroormiańską (= storm.) i zachodnioormiańską (= zorm.); perską (= pers.); rumuńską (= rum.) – w tym mołdawską (= mołd.); turecką (= tur.); turkijską (= turk.); ukraińską (= ukr.) oraz węgierską (= węg.).

Słownik

- Abgarowicz** (SSNO –; AntrP 1, 18; HOrm; SNW 1, 29) : n.os. *Abgar* + suf. *-owicz* < orm. im. *Abgar* (Աբգար); por. orm. n.os. *Abgaryan* (Աբգարյան) (HAB za TONP, A).
- Abrahamowicz** (SSNO 1, Abramowicz 1231; AntrP 1, 1573; HOrm; SNW 1, 190) : n.os. *Abraham* + suf. *-owicz* < im. *Abraham*; por. orm. n.os. *Abrahamyan* (Աբրահամյան) < im. *Abraham* (Աբրահամ) (NCh, R, HAB, A).
- Agopsowicz** (SSNO –; AntrP 1, 18; HOrm; SNW 1, 4, Agopsowicz 67, Hasso-Agopsowicz 10) : n.os. *Agopos* + suf. *-owicz* < zorm. im. [*Hagop^h(os)*], orm. *Hakob(os)* (Հակոբ(ոս) ‘Jakub’; por. orm. n.os. *Hakobyan* (HAB za TONP, A).
- Aksentowicz** (SSNO –; AntrP 1, 1624-1700 – Aksantowicz; HOrm; SNW 1, Aksentowicz 25, Axentowicz 12) : n.os. *A(u)ksent(y)* + suf. *-owicz* < orm. im. *Ôk’sentios* (Օքսենտիոս) ‘Auksencjusz / Auksenty’; por. orm. n.os. *Ôk’sentyan* (Օքսենտյան) (HAB za TONP, A).
- ***Aleksander** (SSNO 1, 7, 1146; AntrP 1, 1507; HOrm –; SNW 1, 873) : im. *Aleksander*; por. orm. *Alek’sandr* (Ալեքսանդր) (NCh).
- Amirowicz** (SSNO –; AntrP 1, 1624-1700; HOrm; SNW 1, 11) : n.os. *Amir* + suf. *-owicz* < orm. n.os. *Amir* (Ամիր) < orm. (z ar.) ap. *amir* (ամիր) ‘władca, rządca; książę’; por. orm. n.os. *Amiryan* (Ամիրյան) (A, HAB).
- Armen(us)** (SSNO 4; AntrP –; HOrm –; SNW 1, 0) : łac. n. etn. *Armenus* ‘Ormianin’ (NOrm, NEtn).

informacji (np. brak miejsca zamieszkania). Należą tu także osoby, które w 1990 roku już nie żyły” (SNW, 1, s. VIII-IX).

- ***Azbej** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW –) : kipcz. im. *Ay(i)zbeğ* < kipcz. ap. *ayiz* (gr. *ἅγιος* + ar. *aziz*) ‘święty, świątobliwy; drogocenny, drogi’ + turk. *beg* ‘książe; pan; naczelnik’ lub : im. *Azbej* < tur. *az bey* ‘mały pan’ (GK, HOrm).
- ***Azbejowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm; SNW –) : n.os. *Azbej* + suf. *-owicz*; zob. **Azbej**.
- ***Bedras** (SSNO –; AntrP 1, Bedros 1656; HOrm –; SNW –) : zorm. im. [*Bedros*], orm. *Petros* (*Պետրոս*) ‘Piotr’ (A).
- Bogdanowicz** (SSNO 1, 7, 1411; AntrP 1, 1505; HOrm; SNW 1, 4069) : n.os. *Bogdan* + suf. *-owicz* < im. *Bogdan*; por. orm. n.os. *Astvacaturyan* (*Աստվածստանդյան*) < im. *Astvacatur* (*Աստվածստան*) (NAp, R, HAB).
- Bohusiewicz** (SSNO –; AntrP 1, Bohuszewicz 1528; HOrm: Bohosiewicz; SNW 1, Bohusiewicz 1, Bohosiewicz 73, Bochosiewicz 1) : n.os. *Bohos* / *Bohus* + suf. *-ewicz* < zorm. im. [*Boghos*], orm. *Polos* (*Պոլոս*) ‘Paweł’; por. orm. n.os. *Polosyan* (*Պոլոսյան*) (HAB za TONP, A).
- Brodzki** (SSNO 1, 1384; AntrP 1, 1662; HOrm –; SNW 1, 447) : n.m. *Brody* (liczne, między innymi pow. brodzki), *Bród* (liczne) (SG).
- Czaban** (SSNO –; AntrP 1, 1573; HOrm –; SNW 2, 1209) : ap. *czaban* ‘pasterz owiec lub wołów’, ‘duży wół lub baran’; por. orm. n.os. *Ĉ’oban* (*Չոբան*), ap. *ĉ’oban* (*չոբան*) ‘pasterz’, tur. *çoban*, pers. *Ĉubân* / *ĉupân* (SW, A).
- ***Denawokowicz, Tonowakowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm: Donowakowicz; SNW –) : n.os. *Tonawag* / *Tonowak*, *Donowak* / *Denawok* + suf. *-owicz* < orm. im. *Tonavag* (*Տննաւագ*), zorm. [*Donavak^h*]; por. orm. ap. *ton* (*տնն*) ‘święto’ + *avag* (*աւագ*) ‘starszy; główny’, *ton avag* (*տնն աւագ*) ‘wielkie święto’; por. orm. n.os. *Tonavagyan* (*Տննաւագյան*) (HOrm, A, HAB).
- Donikiewicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm, Donigiewicz; SNW 2, Donigiewicz 109) : n.os. *Donig* / *Donik* + suf. *-ewicz* < zorm. n.os. [*Donig*], orm. *Tonik* (*Տննիկ*) < orm. ap. *ton* (*տնն*) ‘święto’ lub n.os. z *Ton-*, np. *Ton* (*Տնն*), *Tonakan* (*Տննաւան*), *Tonapet* (*Տննապետ*), *Tonavag* (*Տննաւագ*); por. orm. n.os. *Tonikyan* (*Տննիկյան*) (HAB za TONP, A).
- Gregorowicz** (SSNO –; AntrP 1, 1648; HOrm; SNW 3, 848) : n.os. *Gr(z)egor(z)* + suf. *-owicz* < im. *Grzegorz*; por. orm. n.os. *Grigoryan* (*Գրիգորյան*) < im. *Grigor* (*Գրիգոր*) (R, A, HAB).
- ***Gurykiewicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 3, Gorykiewicz 2) może : n.os. *Guryk* + suf. *-ewicz* < zorm. im. [*Gyurel*], orm. *Kyurel* (*Կյւրէլ*), storm. *Kiwrel* (*Կիւրէլ*) ‘Cyril’; por. orm. n.os. *Kirehyan* (*Կիրէանյան*) < *Kirel* (*Կիրէլ*) < im. *Kyurel* (*Կյւրէլ*), *Kyurehyan* (*Կյւրէլյան*) < im. *Kyurel* (*Կյւրէլ*) (A, HAB).
- Hajwasowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW –) : n.os. *Hajwas* + suf. *-owicz*; zob. **Hejwas**.
- ***Hambur** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 4, Hambura 1) może : orm. n.os. *Hambar* (*Համբար*) < im. i heortonim *Hambarjum* (*Համբարձան*) ‘Wniebowstąpienie’ lub kontaminacja z ap. *hambuyr* (*համբույր*) ‘pocafunek’ (A, HAB).
- Hejwas** (SSNO –; AntrP 1, Ajwaz; HOrm, Ajwas, Ejwas, Hajwas; SNW 4, Hejwasz 0) : tur. ap. *ayvaz* ‘sługa w oberży (także: w kuchni); służa pałacowy zajmujący się kuchnią’, ‘pomocnik chirurga’ lub *ayva* ‘pigwa’; por. orm. n.os. *Ayvazyan* (*Այվազյան*) (TS, TSR, HOrm, A, HAB).
- Horbas** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 4, 67) może : ukr. n.os. *Horb* (*Горб*) + suf. *-as* ‘(-ась) < ap. *horb* (*Հործ*) ‘pagórek, wzgórze; kurhan’, ‘garb’ (Hrin).

- ***Isak** (SSNO 2, 1448; AntrP –; HOrm –; SNW 4, 1) : im. *Iza(a)k / Isa(a)k*; por. orm. n.os. *Isak (Իսակ)* < im. *Isahak (Իսահակ)* (NCh, A).
- Izaakowicz** (SSNO –; AntrP 2, 1656; HOrm, Isakowicz; SNW 4, Isakiewicz 43, Isakowicz 10, Isiakowicz 7, Issakiewicz 28, Izakiewicz 50, Izakowicz 5) : n.os. *Izaak* + suf. *-owicz*; zob. **Isak**; por. orm. n.os. *Isahakyan (Իսահակյան)* (HAB).
- ***Jakob** (SSNO 2, 1244; AntrP 2, Jakub 1759; HOrm –; SNW 4, 34) : im. *Jakub / Jakob*; por. orm. im. *Hakob (Հակոբ)* (A).
- Janowicz** (SSNO 2, 1224; AntrP 2, 1523; HOrm; SNW 4, 3427) : n.os. *Jan* + suf. *-owicz* < im. *Jan*; por. orm. n.os. *Hovhannisyan (Հովհաննիսյան)* < im. *Hovhannes (Հովհաննես)* (NCh, A, HAB).
- Kaj(e)tanowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm; SNW 4, 88) : n.os. *Kajetan* + suf. *-owicz* < im. *Kajetan* (R).
- ***Kalust** (SSNO –; AntrP –; HOrm; SNW –) : zorm. im. [*K^halust*], orm. *Galust (Գալստ)* < heortonim *Hogegalust (Հոգեգալստ)* ‘Zesłanie Ducha Świętego’ lub ap. *galust (գալստ)* ‘przyjście, przybycie; adwent’ (A).
- Karepetowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW –) : n.os. *Karapet / Karapet* + suf. *-owicz* < orm. im. *Karapet (Կարապետ)*, zorm. [*Garabed*] ‘Poprzednik; określenie św. Jana Chrzciciela’; por. orm. n.os. *Karapetyan (Կարապետյան)* (A, HAB).
- Kopacz** (SSNO 3, 7, 1293; AntrP 2, 1502; HOrm; SNW 5, 5889) : ap. *kopacz* lub : węg. ap. *kopasz* ‘łyśy’ (NAp, Sstp, HOrm).
- Koren** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 5, 7) : storm. im. *Koriwn (Կորիւն)*, orm. *Koryun (Կորյուն)*; por. ap. *koryun (կորյուն)* ‘lwiątko’ lub : orm. im. *Xoren (Խորեն)* (A).
- ***Kosiński** (SSNO 3, 1447; AntrP 2, 1517; HOrm –; SNW 5, 14881) : n.m. *Kosin(o)*, *Kosiny*, *Kozin* (między innymi pow. krzemieniecki, ostrogski), *Kozina* (pow. stanisławowski) + suf. *-ski* (SG).
- Kreczonowicz** (SSNO –; AntrP –; HOrm: Krzczunowicz; SNW 5, Krczunowicz 9, Krzczunowicz 0) : n.os. *Kr(z)eczun / Kr(z)eczun* + suf. *-owicz* < rum. heortonim *Crăciun* ‘Boże Narodzenie’; por. węg. *Karácsony* (HOrm).
- Krzysztofowicz** (SSNO –; AntrP 2, 1629; HOrm; SNW 5, 468) : n.os. *Krzysztof* + suf. *-owicz* < im. *Krzysztof*; por. orm. n.os. *K’ristap’oryan (Թրիստաօրյան)* < im. *K’ristap’or (Թրիստաօր)* (R, A, HAB).
- Lazarowicz** (SSNO 3, 7, Łazarowicz 1441; AntrP 2, 1558; HOrm, Łazarowicz; SNW 5, 6, Łazarowicz 374, Łazarowicz 233) : n.os. *Łazar(z) / Lazar* + suf. *-owicz* < im. *Łazar(z) / Lazar*; por. orm. n.os. *Łazar(os)yan (Լազար(ոս)յան)* < im. *Łazar(os) (Լազար(ոս))* < *Eliazar (Եղիազար)* ‘Eleazar, Łazarz’, *Lazaryan (Լազարյան)* < im. *Lazar (Լազար)* (NCh, R, A, HAB).
- Łukasiewicz** zob. **Łukaszewicz**.
- Łukaszewicz, Łukasiewicz** (SSNO 3, Łukaszewicz 1388; AntrP 2, 1545; HOrm; SNW 6, Łukasiewicz 9365, Łukaszewicz 6057) : n.os. *Łukasz* + suf. *-ewicz* < im. *Łukasz*; por. orm. n.os. *Łukasyan (Լուկասյան)* < im. *Łukas (Լուկաս)* (NCh, R, A, HAB).
- Manugiewicz** (SSNO –; AntrP 2, 1779/1780; HOrm; SNW 6, 85) : n.os. *Manug* + suf. *-ewicz* < zorm. im. [*Manug*]; zob. **Manuk**; por. orm. n.os. *Manukyan (Մանուկյան)* (HAB za TONP).
- Makowicz** (SSNO 3, 1478; AntrP 2, 1531; HOrm –; SNW 6, 221) : n.os. *Mak* + suf. *-owicz* < ap. *mak* (NAp, R).

- ***Manuk** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 6, Manuka 1) : orm. im. *Manuk* (*Մանուկ*); por. orm. ap. *manuk* (*մանուկ*) ‘chłopiec; dziecko’ (A).
- Mar(a)morosz** (SSNO –; AntrP –; HOrm; SNW 6, Maramarosz 1, Maramorosz 11, Maramorsz 1) : węg. choronim *Máramaros* ‘Marmarosz’.
- Marczyński** (SSNO –; AntrP 2, 1763; HOrm –; SNW 6, 2676) : n.os. *Marczyn* + suf. *-ski* < im. *Marcin* (R).
- Mikołajewicz** (SSNO 3, Mikołajewicz 1437; AntrP 3, 1501; HOrm; SNW 6, 745) : n.os. *Mikołaj* + suf. *-ewicz* < im. *Mikołaj*; por. orm. n.os. *Nikolayosyan* (*Նիկոլայոսյան*) < im. *Nikolayos* (*Նիկոլայոս*) (NCh, R, A, HAB).
- Muratowicz** (SSNO –; AntrP 3, 1577; HOrm; SNW –) : n.os. *Murat* + suf. *-owicz* < ar. im. *Murad*; por. orm. n.os. *Muradyan* (*Մուրադյան*) (HOrm, A, HAB).
- O(c)hanowicz** (SSNO –; AntrP 3, Ochanowicz 1793; HOrm; SNW 7, Ohanowicz 15) : n.os. *O(c)han* + suf. *-owicz* < orm. n.os. *Óhan* (*Օհան*) < im. *Hovhannes* (*Հովհաննես*) ‘Jan’; por. orm. n.os. *Óhanyan* (*Օհանյան*), *Óxanyan* (*Օխանյան*) (HAB za TONP).
- Ormianin** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 7, 81) : n. etn. *Ormianin* (R).
- Osadca** (SSNO –; AntrP 3, 1758; HOrm; SNW 7, 89) : ap. *osadca* ‘osadźca; zasadźca’ (SW).
- Piramowicz** (SSNO –; AntrP 3, 1675; HOrm; SNW 7, 6) : n.os. *Piram* + suf. *-owicz* < orm. n.os. *P’iran* (*Փիրան*) lub *P’irum* (*Փիրում*); por. orm. n.os. *P’iranyan* (*Փիրանյան*), *P’irumyan* (*Փիրումյան*) (HAB za TONP, A).
- Romaszkan** (SSNO –; AntrP 4, 1789; HOrm; SNW 8, 47) : rum. n. mieszkańca *romaşcan* ‘mieszkający w Romanie (historyczna Mołdawia, u ujścia Mołdawy do Seretu, obecnie miasto w północno-wschodniej Rumunii); pochodzący z tej miejscowości bądź okolicy’ lub : n.os. *Romaşko* (mołd. *Romaşco*) + suf. *-an* < im. *Roman* (CR, R).
- ***Sahak** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW 8, 3) : orm. im. *Sahak* (*Սահակ*) ‘Izaak’; por. **Isak**.
- ***Satykiewicz** zob. **Zadygiewicz**.
- Stefanowicz** (SSNO 5, Stefanowicz 1237; AntrP 5, 1545; HOrm; SNW 9, 3145) : n.os. *Stefan* + suf. *-owicz* < im. *Stefan*; por. orm. n.os. *Step’an(os)yan* (*Ստեփան(ոս)յան*) < im. *Step’an(os)* (*Ստեփան(ոս)*) (NCh, R, A, HAB).
- Szymonowicz** (SSNO 5, 1440; AntrP 5, 1528; HOrm; SNW 9, 364) : n.os. *Szymon* + suf. *-owicz* < im. *Szymon*; por. orm. n.os. *Simonyan* (*Սիմոնյան*), *Šmavonyan* (*Շմավոնյան*) < im. *Sim(e)on* (*Սիմ(ե)ոն*), *Šmavon* (*Շմավոն*) (NCh, A, HAB).
- Teodorowicz** (SSNO –; AntrP 5, 1680; HOrm; SNW 9, 753) : n.os. *Teodor* + suf. *-owicz* < im. *Teodor*; por. orm. n.os. *T’eodor(os)yan* (*Թեոդոր(ոս)յան*) < im. *T’eodor(os)* (*Թեոդոր(ոս)*) oraz *T’orosyan* (*Թորոսյան*) < *T’oros* (*Թորոս*) (R, A, HAB).
- Tonowakowicz** zob. ***Denawokowicz**.
- Torosiewicz** (SSNO –; AntrP 5, 1782, 1591 – Torosowicz; HOrm; SNW 9, 15) : n.os. *Toros* + suf. *-ewicz* < orm. im. *T’oros* (*Թորոս*) < *T’eodoros* (*Թեոդորոս*) ‘Teodor’; por. orm. n.os. *T’orosyan* (*Թորոսյան*) (HAB za TONP, A).
- Wartan** (SSNO –; AntrP –; HOrm –; SNW –) : zorm. im. [*Vart^han*], orm. *Vardan* (*Վարդան*) (A).
- Wartanowicz** (SSNO –; AntrP 6, 1662; HOrm; SNW 10, 13) : n.os. *Wartan* + suf. *-owicz*; zob. **Wartan**; por. orm. n.os. *Vardanyan* (*Վարդանյան*) (HAB za TONP).
- Woloszyn** (SSNO 6, 1359; AntrP 6, 1596; HOrm –; SNW 10, 5899) : n. etn. *Woloszyn* (NCh).

Zachariasiewicz (SSNO –; AntrP 6, 1754; HOrm; SNW 10, Zachariasiewicz 80, Zacharyasiewicz 58, Zacharyasiewicz 8) : n.os. *Zachariasz* + suf. *-ewicz* < im. *Zachariasz*; por. orm. n.os. *Zak'aryan* (*Չարիարյան*) < im. *Zak'ar(ia)* (*Չարար(իս)*) (R, A, HAB).

Zadorowicz zob. **Zadurowicz**.

Zadurowicz, Zadorowicz (SSNO, AntrP –; HOrm; SNW 10, Zadurowicz 31, Zadorowicz 0) : n.os. *Zadur* / *Zador* + suf. *-owicz* < zorm. [*Dzadur*], orm. *Catur* (*Ծաւոր*) lub orm. *Zadur* (*Չարոր*) < im. *Astvacatur* (*Աստվածաւոր*); por. orm. n.os. *Zaduryan* / *Zadoryan* (*Չարորյան* / *Չարորյան*), *Caturyan* (*Ծաւորյան*) (HAB za TONP, A).

Zadygievicz, Satykiewicz (SSNO –; AntrP –; HOrm, Zadygievicz; SNW 8, 10, Satykiewicz 0, Zadygowicz 40, Zadykiewicz 2, Zadykowicz 530) : n.os. *Zadyg* / *Satyk* + suf. *-ewicz* < zorm. im. [*Zadig*], orm. *Zatik* (*Չափիկ*); por. orm. heortonim *Zatik* (*Չափիկ*) ‘Wielkanoc’; por. orm. n.os. *Zatikyan* (*Չափիկյան*) (HAB za TONP, A).

Zeregiewicz zob. **Zerygievicz**.

Zerygievicz, Zeregiewicz (SSNO –; AntrP –; HOrm, Zerygievicz; SNW 10, Zerygievicz 4, Zarugiewicz 1, Zarukiewicz 9) : n.os. *Zeryg* / *Zereg* + suf. *-ewicz* < orm. n.os. *Zaruk* (*Չարուկ*) lub *Zeruk* (*Չերուկ*), zorm. [*Zarug*], [*Zerug*] < orm. n.os. *Caruk* (*Շարուկ*) – zorm. [*Dzarug*] albo *Caruk* (*Շարուկ*) – zorm. [*Dzarug*] bądź *Ceruk* (*Շերուկ*) – zorm. [*Dzerug*] czy orm. im. *Zaruhi* (*Չարուհի*), por. orm. ap. *car* (*ժար*) ‘drzewo’, *ceruk* / *cerik* (*ժերուկ* / *ժերիկ*) ‘staruszek, starzec’; por. orm. n.os. *Zarukyan* (*Չարուկյան*), *Zerukyan* (*Չերուկյան*), *Carukyan* (*Շարուկյան*), *Carukyan* (*Շերուկյան*) (HAB za TONP, A).

W opracowaniu zawarto 66 (proto)nazwisk ujętych w 60 hasłach słownikowych¹⁶.

Najliczniejszy zbiór tworzą nazwy osobowe pochodzące od imion – 49 (proto)nazwisk – to jest około 74% ogółu antroponimów: *Abgarowicz, Abrahamowicz, Agopsowicz, Aksentowicz, Aleksander, Azbej, Azbejowicz, Bedras, Bogdanowicz, Bohusiewicz, Denawokowicz / Tonowakowicz, Donikiewicz, Gregorowicz, Gurykiewicz, Hambur, Isak, Izaakowicz, Jakob, Janowicz, Kaj(e)tanowicz, Kalust, Karepetowicz, Koren, Krzysztofowicz, Lazarowicz, Łukaszewicz / Łukasiewicz, Manugiewicz, Manuk, Marczyński, Mikołajewicz, Muratowicz, O(c)hanowicz, Piramowicz, Sahak, Stefanowicz, Szymonowicz, Teodorowicz, Torosiewicz, Wartan, Wartanowicz, Zachariasiewicz, Zadurowicz / Zadorowicz, Zadygievicz / Satykiewicz, Zerygievicz / Zeregiewicz*.

Antroponimy odapelatywne – 8 nazwisk – stanowią 12% ogółu nazw osobowych: *Amirowicz, Czaban, Hajwasowicz, Hejwas, Horbas, Kopacz, Makowicz, Osadca*.

Od nazw etnicznych powstały 3 (proto)nazwiska (4,5% ogółu nazw osobowych): *Armen(us), Ormianin, Wołoszyn*.

Od nazw miejscowych pochodzą 2 nazwiska: *Brodzki, Kosiński*.

¹⁶ Gdy (proto)nazwiska dopuszczają wielomotywacyjność – co uwzględniam w słowniku – spośród możliwości interpretacyjnych wybieram najbardziej prawdopodobną, co uzasadnia zamieszczenie danego antroponimu w odpowiedniej grupie motywacyjnej.

Od choronimów utworzono 2 nazwiska: *Maramorosz* / *Marmorosz*; po 1 – od nazwy mieszkańca: *Romaszkan* oraz heortonimu: *Kreczonowicz*.

W analizowanym materiale największą grupę stanowią (proto)nazwiska de-rywowane za pomocą sufiksu *-owicz/-ewicz* (41 nazwisk, około 62% ogółu): *Abgarowicz*, *Abrahamowicz*, *Agopsowicz*, *Aksentowicz*, *Amirowicz*, *Azbejowicz*, *Bogdanowicz*, *Bohusiewicz*, *Denawokowicz* / *Tonowakowicz*, *Donikiewicz*, *Gregorowicz*, *Gurykiewicz*, *Hajwasowicz*, *Izaakowicz*, *Janowicz*, *Kaj(e)tanowicz*, *Karepetowicz*, *Kreczonowicz*, *Krzysztofowicz*, *Lazarowicz*, *Łukaszewicz* / *Łukasiewicz*, *Makowicz*, *Manugiewicz*, *Mikołajewicz*, *Muratowicz*, *O(c)hanowicz*, *Piramowicz*, *Stefanowicz*, *Szymonowicz*, *Teodorowicz*, *Torosiewicz*, *Wartanowicz*, *Zachariasiewicz*, *Zaduwowicz* / *Zadorowicz*, *Zadygiewicz* / *Satykiewicz*, *Zerygiewicz* / *Zeregiewicz*.

Formant *-ski* utworzył 3 antroponimy: *Brodzki*, *Kosiński*, *Marczyński*.

Za pomocą obcego sufiksu utworzono 1 nazwisko: *Horbas*.

Odnutowano 21 (proto)nazwisk (około 32% ogółu) niederywowanych w planie antroponimicznym: *Aleksander*, *Armen(us)*, *Azbej*, *Bedras*, *Czaban*, *Hambur*, *Hejwas*, *Isak*, *Jakob*, *Kahust*, *Kopacz*, *Koren*, *Manuk*, *Maramorosz* / *Marmorosz*, *Ormianin*, *Osadca*, *Romaszkan*, *Sahak*, *Wartan*, *Wołoszyn*.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie: Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej, 1604-1945, sygn. 110 (Brzeżany); 1850 (Kołomyja); 1008 (Obertyn); 1575, 1577, 1579 (Żółkiew)

Źródła drukowane

Majewski M. Ł., *Metryka parafii ormiańskiej w Zamościu z lat 1694-1776*, „Lehahayer”, 9, 2022, s. 7-68

Metryka katedry ormiańskiej we Lwowie za lata 1635-1732, wyd. K. Stopka (część kipczacka), M. Ł. Majewski (część polska i łacińska), Kraków 2020, *Pomniki dziejowe Ormian polskich*, 3

Wasył F., *Nieznana metryka zaślubionych ormiańskokatolickiej parafii w Kutach z lat 1868-1882. Uwagi źródłoznawcze i edycja*, „Lehahayer”, 4, 2017, 149-233

Opracowania

[Adżarian H.] Ածառյաւն Հ., Հայոց անձնասնունների բառարան [Słownik imion ormiańskich], Երևան [Erywań] 1942

Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku, 1-4, red. A. Cieślíkowa, Kraków 2007-2016

[Awetisjan T.] Ավետիսյան Տ., Հայոց ազգանունների բառարան [Słownik nazwisk ormiańskich], Երևան 2010

- Buczyński M., *Patronimika ormiańskie w XVII-wiecznym Zamościu*, w: *Wpływy obce w nazewnictwie Polski*, red. M. Kamińska, Łódź 1993, s. 23-30, <https://doi.org/10.18778/0208-6077.27.04>
- Cieślíkowa A., Szymowa J., Rymut K., *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 1, *Odapelatywne nazwy osobowe*, Kraków 2000
- Constantinescu N. A., *Dicționar onomastic romînesc*, [București] 1963
- Dobrowolski K., *Znaczenie metryk kościelnych dla badań naukowych*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”, 5, 1920, s. 90-110
- Florczak T. M., *Księgi metrykalne jako źródło historyczne na przykładzie parafii skalmierzyckiej*, „Archiwariusz. Biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu”, 1, 2005, s. 105-131
- [Garkawec] Гаркавец А. Н., *Кыпчацкое письменное наследие*, 3, *Кыпчацкий словарь. По армянописьменным памятникам XVI-XVII веков*, Алматы 2010
- Hanusz J., *O nazwiskach Ormian polskich*, „Muzeum”, 10, 1886, s. 565-573
- [Hrinczenko] Грінченко Б., *Словарь української мови*, [1-2], Берлін 1924
- Jop R., *Metryki parafialne wyznania rzymskokatolickiego – stan wiedzy i potrzeby badawcze*, w: *Belliculum diplomaticum IV Thorunense. Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań*, red. W. Chorążyczewski, J. Tandecki, Toruń 2011, s. 143-157
- Kopczyńska-Kłós H., *Projekty genealogiczne Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich*, „Lehahayer”, 5, 2018, s. 297-305, <https://doi.org/10.12797/LH.05.2018.05.17>
- Kotecki R., *Rejestracja metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła katolickiego*, „Nasza Przeszłość”, 112, 2009, s. 135-179, <https://doi.org/10.52204/np.2009.112.135-179>
- Kozłowska M., *Słownik turecko-polski / Türkçe-Lehçe sözlük*, Warszawa 2009
- Kresa M., *Księgi metrykalne i program EXCEL jako źródło i narzędzie badań antropimicznych*, w: *Badania historycznojęzykowe. Stan, metodologia, perspektywy*, red. B. Dunaj, M. Rak, Kraków 2011, s. 399-411
- Kufel R. R., *Kancelaria, registratura i archiwum parafialne na ziemiach polskich od XII do początku XXI wieku*, Zielona Góra 2005
- Kukło C., *Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej*, Warszawa 2009
- Kulupa A., *Księgi metrykalne i ich przydatność do badań nad historyczną antroponimią Poznania (na przykładzie najstarszej księgi kolegiaty św. Marii Magdaleny)*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”, 14 (34), 2007, s. 131-140
- Kumor B., *Jakim celom służyły księgi parafialne*, „Przeszłość Demograficzna Polski”, 7, 1975, s. 299-304
- Kurpas J., *Początki ksiąg metrykalnych*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 2 (1-2), 1961, s. 5-42, <https://doi.org/10.31743/abmk.6197>
- Lewandowska D., *Księga metrykalna parafii ormiańskiej w Złoczowie (1685-1787) jako przyczynek do dziejów Ormian w Polsce*, „Miscellanea Historico-Archivistica”, 15-16, 2008-2009, s. 145-152
- Malec M., *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 2, *Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*, Kraków 1995
- Mnacakanian P., *Księga zgonów parafii ormiańskokatolickiej w Stanisławowie 1715-1739*, „Lehahayer”, 1, 2010, s. 123-133

- Moskal T., *Historia ksiąg metrykalnych Kościoła katolickiego na ziemiach polskich*, „Archiwariusz. Biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu”, 1, 2005, s. 55-83
- Pisowicz A., *Nazwy osobowe Ormian. Próba objaśnienia*, w: *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 7, *Suplement. Rozwiązanie licznych zagadek staropolskiej antroponimii*, red. A. Cieślíkowa, Kraków 2002, s. 31-41
- Rymut K., *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, 1-2, Kraków 1999-2001
- Rymut K., *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, 1-10, Kraków 1992-1994
- [Sargsjan] Саргсян Т. Е., «Книга усопших за 1715-1739 годы» – новый источник по истории армян Станислава, w: *Актуальні питання вірменознавства*, 3-4, red. Д. А. Давтян, Л. В. Баженов, Вінниця 2016, s. 80-118
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, 1-15, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880-1902
- Słownik języka polskiego*, 1-8, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, Warszawa 1900-1927
- Słownik staropolskich nazw osobowych*, 1-7, red. W. Taszycki, M. Malec, Wrocław 1965-1987
- Supranowicz E., *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 4, *Nazwy osobowe pochodzące od etników*, Kraków 1997
- Trzeciak Ł., *Słowiańskie (proto)nazwiska Ormian lwowskich z XVI-XVII wieku*, „Słowo. Studia Językoznawcze”, 13, 2022, s. 78-98, <https://doi.org/10.15584/slowo.2022.13.6>
- Trzeciak Ł., *Współczesne polskie nazwiska patronimiczne (z sufiksami -icz, -owicz -ewicz) pochodzenia ormiańskiego*, „Roczniki Humanistyczne”, 69 (6), 2021, s. 155-170, <https://doi.org/10.18290/rh21696-9>
- [Turecko-russkij slovar] *Турецко-русский словарь / Türkçe-Rusça sözlük*, red. Э. М.-Э. Мустафаев, Л. Н. Старостов, Москва 1977
- Wasył F., *Ormianie w Horodence na przełomie XVIII i XIX wieku w świetle ormiańskokatolickich konskrypcji wiernych i rzymskokatolickich ksiąg metrykalnych (chrztów i ślubów)*, „Lehahayer”, 1, 2010, s. 135-146

Netografia

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, [on-line:] <https://agad.gov.pl/>

Łukasz Trzeciak, (Proto)Surnames of Polish Armenians based on Roman Catholic parish registers from Southeastern Borderlands (17th-19th centuries): Selected issues

Abstract: The article is based on excerpts from Roman Catholic parish registers in Brzeżany, Kołomyja, Obertyn, and Żółkiew, serving as a significant source for anthroponymic studies of Polish Armenians. Criteria for including the collected anthroponyms in the study were defined: besides undisputed cases where the ethnicity of a person was indicated in the entry, other criteria of being Armenian were also taken into account – confessional (notes about the Armenian rite) and anthroponymic (the form of the name or surname used by Armenians). The dictionary includes 69 (proto)surnames covered in 63 entries.

Keywords: Polish Armenians, anthroponymy, surnames, parish registers, Roman Catholic parishes, Southeastern Borderlands

Լուկաշ Տշեչակ, Լեհահայերի (պրոտո) ազգանունները՝ հիմնված Հարավարևելյան Սահմաններում հռոմեական կաթոլիկական չափաբերական մատյանների վրա (17-19-րդ դարեր): Ընտրված խնդիրներ

Համառոտագիր. Հոդվածում օգտագործվում են Հռոմեական կաթոլիկական չափաբերական մատյանների քաղվածքները Բժեժանի, Կոլոմիյայի, Օբերտինի և Ժուլկիևի ծխերից, որոնք կարևոր աղբյուրներ են հանդիսանում լեհահայերին վերաբերող անտրոպոնիմների հետազոտությունների համար: Սահմանվել են հավաքագրված անտրոպոնիմների ուսումնասիրության մեջ ներառելու չափանիշները. բացի անվիճելի դեպքերից, երբ գրառման մեջ նշվել է տվյալ անձի ազգային պատկանելությունը, հաշվի են առնվել նաև հայկականության այլ չափանիշներ՝ դավանանքի (նշումներ հայկական ծեսին պատկանելիությունը) և անտրոպոնիմիկ (հայերի կողմից օգտագործվող անվան կամ ազգանվան ձևը): Բառարանը պարունակում է 69 (պրոտո) ազգանուններ, որոնք ներառված են 63 հոդվածներում:

Բանալի բառեր. Լեհահայեր, անտրոպոնիմիա, ազգանուններ, չափաբերական մատյաններ, հռոմեական կաթոլիկ ծխեր, Լեհաստանի Հարավարևելյան սահմաններ